

## SELÇUK ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN CİNSİYETE BAĞLI OLARAK LİDERLİK DAVRANIŞI (YAPIYI KURMA BOYUTU) YÖNÜNDE KARŞILAŞTIRILMASI

**Erdil DURUKAN\*, Süleyman CAN\*\*, Zekeriya GÖKTAŞ\*, A. Naci ARIKAN\***

\* Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Balıkesir / TÜRKİYE

\*\*Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Muğla / TÜRKİYE

**Geliş Tarihi** 18.05.2005

**Yayına Kabul Tarihi:** 24.08.2005

### ÖZET

Bu araştırmanın amacı eğitimin-öğretimimizdeki, günlük hayatımızdaki, kitleleri etkilemesi, toplumların ve yeni nesillerin geleceğine yön vermesi açısından B.E.Ö'nin liderlik davranışlarından Y.K.B'nu gösterip, sergileyebilme açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip gösteremediğini belirlemektir.

Veriler liderlik davranışını belirleme anketinin "Y.K. ve Anlayış Gösterme" boyutundaki 30 sorudan oluşan anketle elde edilmiştir. Ancak burada Y.K.B'nu oluşturan ilk 15 soru değerlendirmeye alınmıştır.

Araştırma 2001-02 de Selçuk Üniversitesi BESYO' daki 69'u bayan, 166'sı erkek olmak üzere toplam 235 öğrenciden elde edilen veriler üzerine yapılmıştır.

Toplanan veriler ise frekans, yüzde ve ortalamaları alınarak çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda her sorunun kendi içinde içerdiği liderlik davranışı ile ilgili olarak 1. soruda bayanlar, 6. soruda erkeklerin lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu diğer 13 soruda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur.

Elde edilen bulgular ışığında bir çok soruda anlamlı farkın olmaması sonucunda bayan ve erkek öğrencilerin Y.K.B liderlik davranışlarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. B.E.Ö'nin cinsiyet ayrımı gözetmeksizin liderlik davranışını Y.K.B'da genellikle aynı davranış biçimini olarak benimsediklerini ve gösterdikleri söylenebilir.

Sonuçta geleceğin öğretmen adayı olan B.E.Ö. içinde buldukları toplumlarda ve çevrelerinde birer lider olmalı, liderlik davranışı gösterebilmelidir. Y.K.B'nu oluşturabilmek için bu öğrenciler öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ve çevreleriyle iyi bir uyum, takım ruhu ve iletişim ağı kurmalı; sevgi- saygı- sorumluluk kendine güven duyarak içerisinde bulunduğu çağın ve kitlelerin gereksinimlerine uygun çağdaş demokratik bir eğitim – öğretim ortamı yaratmalıdırlar.

**Anahtar Kelimeler:** Lider, Liderlik, Yapıyı Kurma, Beden Eğitimi, Spor.

## THE COMPARISON OF LEADERSHIP BEHAVIORS (INITIATION OF STRUCTURE DIMENSION) OF COLLEGE OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT AT SELÇUK UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO THEIR SEXES

### ABSTRACT

The main purpose of this study is to identify whether Physical Education display meaningful difference according to their sexes while performing Initiation of Structure Dimension in leadership behaviour that these students will have a great role information of our new generations, in our daily life and education system in the future.

The data have been obtained through a thirty questions questionnaire. The questionnaire of determining leadership behaviour of "Initiation of Structure and Showing Consideration" however the first 15 questions which from the Initiation of Structure have been assessed.

The study has been carried out on the data that have been obtained from 235 students, 69 of whom girls, 166 of whom boys at Selçuk University College of Physical Education and Sport in 2001-2002. The data has been evaluated by calculating frequency, percentage, and means.

At the end of the analyses done, concerning each matter that includes leadership behaviour in its own, it has been found that there is a meaningful difference in favour of the girls in the first question, in favour of the boys in the sixth question and that there is no meaningful difference in the 13<sup>th</sup> question.

\* Bu çalışma 8-9 Nisan 2005 tarihlerinde Manisa Celal Bayar Üniversitesi'nde Spor Eğitiminin ve Performansının Felsefi Temelleri Sempozyumu'nda poster olarak sunulmuştur.

*In the light of the data collected, it is possible to say that female and male students have (Initiation of Structure) leadership behaviour as a result of no meaningful difference in many questions. Without making any sexual discrimination (Students of Physical Education) can be said to accept and show the leadership behaviour in (Initiation of Structure Dimension) generally as the same behaviour code.*

*In conclusion, (Students of Physical Education) who/which is a candidate for the job of teacher of the future must be a leader in society in which they live, their circles and can show leadership behaviour. These students must build a good harmony, team soul and communication network with their teachers, friends and circles. They must also create in the frame of love-respect-responsibility and self-esteem a modern, democratic education environment that meets the needs of the age and the mass of people.*

**Key Words:** Leader, Leadership, Initiation of Structure, Physical Education, Sport

## 1. Giriş

Yaşadığımız dünyada, yeryüzündeki her insanı etkilemesi ve dünyaya bakış açısını değiştirmesi bakımından, Beden Eğitimi ve Sporun çok büyük önemi vardır. Hatta bu ülkelerin gelişmişlik düzeyine bile etki edebilmekte ve de bir gösterge olarak sayılabilmektedir.

B.E ve Spor; cinsiyet, yaş, ırk, din, dil farkı gözetmeksizin bireysel anlaşma toplumsal kaynaşma ve milletler arası ilişkiler kurma birlik, beraberlik gösterme açısından oldukça büyük öneme sahiptir (Can 2002).

Ayrıca B.E bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimlerini sağlayan yaratıcılık, liderlik gibi yeteneklerini pekiştiren boş-serbest zamanların değerlendirilen; mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken kararlı olma gibi kişilik özellikleri pekiştiren ve bireyleri sorunlardan uzaklaştıran stres atmalarını sağlayan bir bilimdir (Simon 1985).

B.E programları; yalnız okulda çalışmayı değil aynı zamanda toplumla yaşamı ve öğrenme koşullarını geliştirmeyi, bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı amacına yönelik etkinliklerde bulunmasını da sağlamaktadır (Akgün 1982; Nixon 1980).

Günümüzde eğitim ve öğretimimizin içinde çok büyük bir öneme sahip olan Beden Eğitimi ve Spor, fiziksel aktivitelere dayalı, bireysel yetenek isteyen bir eğitim biçimidir. Aynı zamanda Beden Eğitimi ve Spor hareket, davranış, tutum, önderlik yoluyla, hiçbir ayırım gözetmeksizin bireye hitap eden ve onun genel eğitim-öğretimi ile ilgili olan bir alandır.

Beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken en önemli niteliklerin başında, liderlik davranışı sergileyebilmeleri gelmektedir (Durukan 2003).

Dolayısıyla B.E. öğretmeni olacak olan B.E. öğrencilerinin, gelecekte bu branşın öğreticileri olarak düşünüldüğünde; öğrencilerle birlikte, içinde yaşadıkları toplumlara, çeşitli gruplara, kitlelere hitap edecekler, onları etkileyeceklerdir. Onun içindir ki iki veya daha fazla bireyin bir araya geldiği her yerde, her ortamda, her zaman bir lider ve liderlik vardır.

Lider; toplum içinde yapılan çalışmalarda insanları amaçlar doğrultusunda harekete geçiren niteliklerin tümüdür (Tortop 1993).

Liderlik ise birden çok sayıda kişiyi tüm bağlılık ve yeterlilikleriyle ortak amaçlar doğrultusunda harekete geçirebilme ve başarıya ulaştırabilme sürecidir (Jagues ve Clement 1991).

Bu bağlamda 1950’li yıllarda Ohio State Üniversitesince yapılan araştırmalarda, lider davranışları ve bunların bir örüntüsü olarak liderlik biçiminin grup üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacılar, başlangıçta 9 grupta sınıflandırdıkları 1800 liderlik davranışını, çalışmalar sonucunda “Yapıyı Kurma ve Anlayış Gösterme” olarak iki bağımsız boyutta tanımlamışlardır. Bu iki boyut liderlik davranışlarının ölçülmesine, bireyin stiline belirlenmesine, liderin organizasyondaki üyeler tarafından anlaşıldığı biçimde tanımlanmasına izin verir.

Liderlik davranışlarından Yapıyı Kurma; grubun üyeleri ile liderin kendisi arasındaki ilişkiyi betimlemedeki ve organizasyonu iyi tanımlama örüntülerini, iletişim kurallarını ve işlem yöntemlerini oluşturmada lider davranışını ifade eder (Monohan ve Hengst, 1982).

Yeni bir yapı oluşturma işi, atanmış emirlerden ya da kuramsal liderlerden çok, örgüt üyeleri tarafından benimsenen liderler tarafından gerçekleştirilebilir (Alıç, 1985). Bir örgüt yapısı kurabilmek için örgütteki basamakların, bunların yetki ve sorumluluk derecelerinin ve bunların arasındaki ilişkilerin belirtilmesi gerekir. Ayrıca yapının informal yanını oluşturan, kişiler arası ilişkilerin ahenkleştirilmesi zorunludur (Bursalıoğlu, 1987).

Dolayısıyla B.E. Öğrencileri, içinde buldukları toplumlarla, bireylerle, okuldaki arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve diğer personel ile branşları itibarıyla daha yakın, daha sağlıklı iletişim kurabilme ve etkileme şansına sahiptirler. Yaşadıkları çevrelerde, içinde buldukları gruplarda ve okullarında bireylerin en çok izlediği, sevdiği, yakın bulunduğu, taklit ettiği ve güvendiği kişidir. Özellikle sporun ülkelerin

gelişmişlik düzeyini belirlediği günümüzde; sporun sosyal boyutunun, statüsünün ve fonksiyonlarının çok üst düzeyde olması, bireysel ve grup etkinliklerinin çokluğu, sosyal ilişkileri daima ön planda tutmaktadır. Ayrıca B.E. öğrencisi üniversitede ve çevresinde branşı gereği daha aktif durumda olup hep önder konumunda olmakla birlikte daha çok sosyal faaliyette bulunur. İşte bu yüzden hiçbir cinsiyet ayrımı gözetmeksizin gelecekte B.E. Öğretmeni olacak olan bu öğrenciler şimdiki konumları, öğretmenlik mesleği ve branşlarının gereği öğrenciye, gençliğe, topluma ve çevresine karşı sosyal yönden sorumlulukları ve etkileri çok büyük olmakla birlikte, liderlik davranışını göstermek ve onlara liderlik yapmak zorundadır.

Buradan hareketle; bu araştırmanın amacı eğitimin-öğretimimizdeki yeri ve önemi ile toplumların geleceğine yön vermesi açısından B.E. Öğrencilerinin liderlik davranışlarından Y.K.B’nu gösterip, sergileyebilme açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir.

## 2. Materyal ve Metod

Bu çalışma 2001-2002 eğitim-öğretim yılında Selçuk Üniversitesi BESYO’unda öğrenim gören Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümündeki I. ve IV. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

B.E. Öğrencilerin liderlik davranışlarından “Yapıyı Kurma” boyutundaki bu davranışları sergileme ve gösterebilme açısından cinsiyete göre, farklılaşma olup olmadığını belirlemeye dönük olarak yapılan bu çalışma tarama

modelinde bir araştırma olup, çalışmada var olan durum yansıtılmaya çalışılmıştır.

Dolayısıyla bu araştırmanın yapılabilmesi için; ilgili yerlerden gerekli izinler alınmıştır. Bunun sonucunda ise anketler çoğaltılarak Konya iline ve Selçuk Üniversitesi BESYO ya gidilerek öğrencilere anketler dağıtılmıştır. Burada dağıtılan anketlerde kullanmış olduğumuz ölçeğin alfa güvenirlik katsayısı ise; “ $\alpha=0.7645$ ” olarak bulunmuştur.

Araştırmanın evreninde I. sınıf öğrencilerine 105 anket, IV. sınıf öğrencilerine de 180 anket dağıtılmıştır. I. sınıflarda 98, IV. sınıflarda 160 anket geri dönmüştür. Geri dönen anketlerin bazıları hatalı cevaplandırıldığından; I. sınıflarda 92, IV. sınıflarda 143 anket değerlendirmeye alınabilmiştir. Toplamda ise bu öğrencilere uygulanan anketlerin %91.09’u değerlendirilmeye alınmıştır.

Bu bağlamda araştırma örneklemimizi; Bölümü I. ve IV. Sınıf öğrencilerinin tamamına dağıtılan anketlerden doğru olarak cevaplandırılmış ve değerlendirmeye alınmış olan 69’u bayan, 166’sı erkek olmak üzere toplam 235 Beden Eğitimi Öğretmenliği Öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmada ve veri toplama aracı olarak, Halphin ve Winer (1957) “Liderlik davranışlarını belirleme ölçeği” (LBDQ) adlı çalışmasının Türkçe’ye Önal (1979) tarafından kazandırılmış şekli esas alınarak, araştırmanın yazarları tarafından uyarlanarak kullanılmıştır. Dolayısıyla veriler, liderlik davranışlarını belirleme anketinin “Yapıyı

Kurma ve Anlayış Gösterme” boyutunda yer alan 30 sorudan oluşan bir anket ile elde edilmiştir. Ancak burada Yapıyı Kurma boyutunu kapsayan ilk 15 soru, veri için taban oluşturmuştur. Diğer 15 soru ise başka bir boyutu (Anlayış Gösterme) ifade ettiği için değerlendirmeye alınmamıştır. Toplanan veriler ise, SPSS paket programıyla değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda elde edilen verilerin tablo ve hesaplamaları bu program yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada B.E. Öğretmenliği öğrencilerinin liderlik davranışlarıyla ilgili görüşleri sergileyip sergilemedikleri ve cinsiyet değişkeni bakımından görüşleri arasında fark olup olmadığı “t” testi ile sınanmış ve manidarlık düzeyi  $p<0.05$  olarak alınmıştır.

### 3. Bulgular

Araştırma grubunu oluşturan deneklerin 69’u bayan, 166’ sı erkektir. Çalışmaya katılım, toplamda %91.09 olup oldukça yüksektir. Bu da gösteriyor ki B.E öğrencilerinin katılımda bu kadar ilgili, istekli davranmaları, içinde buldukları toplumlardaki ve çevrelerindeki olaylara karşı duyarlı ve özverili olduklarının bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Selçuk Üniversitesi BESYO’ daki Beden Eğitimi Öğretmenliği öğrencilerinin liderlik davranışlarını belirlemede esas teşkil eden “Yapıyı Kurma” boyutuna ilişkin bulgular tablo halinde verilmiştir.

**Tablo-1** : Cinsiyete Göre I. ve IV. sınıf Öğrencilerinin N ve % Değerleri

Sınıflar	Bayan Öğrenci		Erkek Öğrenci		Toplam Öğrenci	
	N	%	N	%	N	%
I. Sınıf Öğrencileri	30	32,6	62	67,4	92	100
IV. Sınıf Öğrencileri	39	27,3	104	72,7	143	100
Toplam Öğrenciler	69	29,4	166	70,6	235	100

Tablo-1' deki bulgulara göre çalışmaya I. sınıflarda 30 (%32.6) bayan öğrenci, 62 (%67.4) erkek öğrenci, IV. sınıflarda 39 (27.3) bayan öğrenci, 104 (%72.7) erkek öğrenci katılmıştır. Toplamda ise 69

(%29.4) bayan öğrenci, 166 (%70.6) erkek öğrenci olmak üzere toplam 235 B.E. Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören I. ve IV. sınıf öğrencisinin katıldığı görülmektedir.

**Tablo-2** : Cinsiyete Göre Liderlik Boyutlarından “Yapıyı Kurma” Boyutunun Gösterilme Sıklığı Konusunda Beden Eğitimi Öğrencilerinin Görüşleri

Soru No	Değişkenler	N	Ortalama X	Std. Sapma	t	Sig.	p
1	Bayan Öğr.	69	4.3188	.6750	2.206	.028	P<0.05
	Erkek Öğr.	166	4.0783	.7938			
2	Bayan Öğr.	69	3.6377	.8220	-.058	.953	P>.05
	Erkek Öğr.	166	3.6446	.8240			
3	Bayan Öğr.	69	2.3043	1.1415	-.818	.414	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	2.4398	1.1623			
4	Bayan Öğr.	69	3.7826	1.0271	-.349	.727	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	3.8313	.9512			
5	Bayan Öğr.	69	3.8551	1.1018	-1.126	.261	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	4.0120	.9144			
6	Bayan Öğr.	69	1.9130	1.1080	-3.326	.001	P<0.05
	Erkek Öğr.	166	2.4578	1.1576			
7	Bayan Öğr.	69	2.7101	1.2730	.031	.975	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	2.7048	1.1820			
8	Bayan Öğr.	69	4.2609	.8162	1.279	.202	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	4.1205	.7450			
9	Bayan Öğr.	69	4.2609	.8341	1.021	.309	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	4.1386	.8378			
10	Bayan Öğr.	69	3.7246	.9535	.336	.737	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	3.6807	.8810			
11	Bayan Öğr.	69	4,2609	,8162	1,479	,141	P>0,05
	Erkek Öğr.	166	4,0542	1,0343			
12	Bayan Öğr.	69	4.1014	.9416	-.590	.556	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	4.1807	.9361			
13	Bayan Öğr.	69	4.0870	.8701	1.155	.249	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	3.9337	.9480			
14	Bayan Öğr.	69	3.8841	.8666	-.395	.393	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	3.9337	.8817			
15	Bayan Öğr.	69	4.1884	.8450	.641	.522	P>0.05
	Erkek Öğr.	166	4.1084	.8809			

S.D.= 166+69-2 = 233

Tablo-2' de ise S.Ü BESYO' daki B.E. öğrencilerinin işaretledikleri anket seçeneklerinde hesaplanan bu bulgulara göre "Yapıyı Kurma" boyutundaki toplam 15 soruya verdikleri tepkiler bulunmaktadır. 0.05 önem düzeyinde 233 s.d. de "X" değerleri 4.3188 ile 1.9130 arasında, "t" değerleri ise 2.206 ile -.818 arasında bulunmuştur. Bu bulguların sonucunda ise BESYO' da ki B.E. öğrencilerinin görüşleri arasında 1. soruda bayanların, 6. soruda erkeklerin lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmekte olup, diğer sorularda kendi içinde içerdiği davranış ile ilgili olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

1. soruda "Kişisel tutumlarımı açıkça ortaya koyarım" görüşünde bayanların lehine farklılaşma olması, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre; kişisel tutumlarını açık, net ve anlaşılır bir şekilde ortaya koyduklarını söylenebilir. Ayrıca bayan öğrencilerin kendilerine daha çok güven duymaları, onların mesleklerinde daha başarılı ve verimli olacağına bir göstergesi olduğunu söylemek olasıdır. Bireyin kendinden dolayısıyla da sonucundan emin ve güvenilir davranışlar sergilemesinin yapının etkili oluşmasına yardımcı olduğu ve katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür.

Bu bağlamda 6. soruda "Sınıfta sporla ilgili görevleri kimlerin yapması gerektiğine ben karar veririm" görüşünde erkeklerin lehine farklılaşma olması, erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre; bu davranışta daha çok kararlılık gösterdiklerini, liderlik davranışlarını daha çok sergileyip, önderlik yaptıklarını, söylemek olasıdır. Dolayısıyla bireyin yaptığı işle ilgili olarak doğru, zamanında ve yerinde kararlar alabilmesinin yanında uygulayabilmesinin de yapının

etkili oluşmasına yardımcı olduğu ve katkıda bulunduğu söylenebilir.

Ayrıca bu liderlik davranışlarının S.Ü. BESYO' da ki B.E. öğrencileri tarafından gösterilmesinde bunların görüşlerinin diğer sorulardaki liderlik davranışlarında istatistiksel olarak farklı çıkmaması, Beden Eğitimi öğrencilerinin "Yapıyı Kurma" boyutundaki liderlik davranışlarını, mesleklerine ve branşlarına yakışır bir şekilde pozitif yönde göstermedikleri anlamına gelmediğini söylemek olasıdır. Dolayısıyla Beden Eğitimi öğrencilerinin bu tür yapıcı ve olumlu liderlik davranışlarını devamlı göstermeleri sonucu, yapının etkili oluşmasına yardımcı oldukları ve mutlak katkıda buldukları söylenebilir.

#### 4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan S.Ü. BESYO' da ki bayan ve erkek B.E. öğrencilerinin dağılımına bakıldığında, I. sınıflarda 30 (%32.6) bayan öğrenci, 62 (%67.4) erkek öğrenci, IV. sınıflarda 39 (%27.3) bayan öğrenci, 104 (%72.7) erkek öğrenci katılmıştır. Toplamda ise 69 (%29.4) bayan öğrenci, 166 (%70.6) erkek öğrenci olmak üzere toplam 235 B.E. Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören I. ve IV. sınıf öğrencisinin katıldığı görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmaya katılımın ve ilginin yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Buradan hareketle B.E. öğrencilerinin yapılan işi, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin benimsediklerinin ve ciddi yaklaştıklarının bir göstergesi olduğunu söylenebilir.

Bu bağlamda; elde edilen bulgular ışığında bir çok soruda anlamlı farkın olmaması sonucunda bayan ve erkek öğrencilerin Yapıyı Kurma Boyutundaki liderlik davranışlarına sahip olduklarını söylemek mümkündür. Bu bulgular (Turan

ve Ebiçoğlu 2002), (Can ve Pepe 2003)' nin bulgularıyla benzerlik göstermektedir.

Beden Eğitimi Öğrencilerinin cinsiyet ayrımı gözetmeksizin liderlik davranışını Yapıyı Kurma Boyutunda genellikle aynı davranış biçimini olarak benimsediklerini ve gösterdikleri söylenebilir.

Sonuçta; geleceğin öğretmen adayı olan Beden Eğitimi Öğrencilerinin içinde buldukları toplumlarda ve çevrelerinde

birer lider olmalı, liderlik davranışı gösterebilmelidir. Yapıyı Kurma Boyutunu oluşturabilmek için bu öğrenciler öncelikle öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ve çevreleriyle iyi bir uyum, takım ruhu ve iletişim ağı kurmalıdırlar. Ayrıca sevgi-saygı- sorumluluk duygusuyla kendine güven duyarak bulunduğu çağın ve kitlelerin gereksinimlerine uygun, çağdaş, demokratik bir eğitim – öğretim ortamı yaratmalıdırlar.

## 5. KAYNAKLAR

- AKGÜN, N, (1982) Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yayınları, No:1, İzmir.
- ALIÇ, M, (1985) Okul Müdürlerinin Liderlik Davranışı ve Öğretmenlerin Güdülenmesi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 13, 61,64, Ankara.
- BURSALIOĞLU, Z, (1987) Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 154, Ankara
- CAN, S, (2002) Resmi ve Özel Okullardaki Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Davranışı Yönünden Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum.
- CAN, S, ve PEPE, K, (2003) Öğretmen Adaylarında Liderlik Davranışlarının Belirlenmesi, Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi 10-11 Ekim, Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, 127-135, Ankara.
- DURUKAN, E, (2003) Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu I. ve IV. Sınıf Öğrencilerinin Liderlik Davranışlarının Karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- HALPHİN, W, and WİNER, BJ, (1957) A Factorial Study of the Leader Behavior Description, in R.M. Stogdill and A.E. Coons (Eds.) Leader Behavior in Description and Measurement Columbus, OH. Bureau of Business Research the Ohio State University.
- JAGUES, E, Anal CELEMENT, S.A, (1991). Executive leadership, Cason Hall, Co.,Publishers Co., Arhington:4.
- MONAHAN, W.G. And HENGST, H.R. (1982) Contemporary Education Administration, New York: Mc Millan Pub, Co, Inc.

- NIXON, J, and JEWEL, H.A, (1980) An Introduction to Physical Education, Allyn And Bacon, Boston.
- ÖNAL, A, (1979) Kara Harp Okulunda 1978-1979 Akademik Yılında Seçilmiş Bir Subay ve Öğrenci Örneklemini Üzerinde Lider Beklentisi ve Uygulamaları Konusunda Yürütülen Bir Bilimsel Araştırma, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- SIMON, R.L, (1985). Sports And Social Value, Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall. Inc.
- TORTOP, N, (1993). Halkla İlişkiler Yargı Yayınları, Ankara.
- TURAN, S, ve EBİÇOĞLU, N, (2002) Okul Müdürlerinin Liderlik Özelliklerinin Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamalı Eğitim Yöntemi Dergisi, 8, 31, Ankara.